

Globalt ansvar kräver handling

Regeringens avstampsmöte för initiativet ”Globalt Ansvar – Swedish Partnership for Global Responsibility” den 7 mars lockade Sveriges maktelit. Svenskt Näringslivs vd Göran Tunhammar ser med oro på att debatten kring initiativet har hamnat fel. Istället för att handla om företagens praktiska arbete med dessa frågor har debatten handlat om huruvida företagen ska skriva på eller inte. Och initiativet får inte heller bara bli en läpparnas bekännelse från vd-nivå, som Näringslivets Miljöchefers ordförande Johan Trouvé uttrycker det.

Av Anne Eriksson, Miljörapporten nr 4/2002

Initiativet Globalt Ansvar utgör en fortsättning på höstens regeringsförklaring där det framhölls att Sverige ska fortsätta att gå i spetsen för omställningen till en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar utveckling. För att åstadkomma denna omställning har företagen identifierats som en viktig kugge och de bjöds därför in av regeringen tillsammans med representanter från organisationer och myndigheter för att diskutera hur man kan ta sig an dessa frågor.

Konkret går Globalt Ansvar ut på att företagen offentligt stödjer och efterlever OECD:s riktlinjer för multinationella företag och FN:s Global Compact. Företagen ska också årligen rapportera till regeringen konkreta exempel på åtgärder eller lärdomar kring OECD:s riktlinjer och Global Compact. Regeringen å sin sida bidrar bland annat med att samla kunskap om svenska företag på hemsidan (www.ud.se/ga.htm) och sprida goda exempel.

MiljöRapporten har tagit pulsen på de företag, organisationer och myndigheter som var representerade vid avstampsmötet av Globalt Ansvar. (se rutan ”Så här gjorde vi undersökningen”.)

Bland de företag som svarat på våra frågor har redan Hennes & Mauritz, Skanska, Trygg-Hansa, ICA Handlarna, Vattenfall och LRF beslutat sig för att ansluta sig till Globalt Ansvar. Merparten anger att de sedan tidigare stödjer Global Compact och OECD:s riktlinjer.

Anslutning ger engagemang

Till skillnad från dessa företag ser däremot Stora Enso och Electrolux inget behov av att ansluta sig till det nationella initiativet, då de redan är med i Global Compact. Eller som Stora Ensos Mikael Hannus, Director Corporate Social Responsibility (CSR), säger ”vi vill inte skapa oklarhet i hur vi engagerar oss i dessa frågor”. I ett flertal av företagen såsom i Skandia, Volvo, Ericsson, SAS, Sandvik, Ångpanneföreningen och Ikea pågår nu interna diskussioner huruvida företagen formellt ska ansluta sig till initiativet.

Några av företagen anger att initiativet ger dem ökade möjligheter att utåt visa upp sitt arbete. Förhoppningar finns också hos till exempel ABB om ett bra erfarenhetsutbyte med företag och regeringen.

För företag med lång erfarenhet av arbete med miljö, mänskliga rättigheter och arbetsförhållanden innebär anslutningen till Globalt Ansvar ingen större skillnad i praktiken. Men bland annat Hennes & Mauritz Ingrid Schullström, Manager Environment & CSR, påtalar att en anslutning ger frågorna en annan tyngd i organisationen. Medarbetarna får också ett större engagemang enligt några.

Inte vd-läppars bekännelse

I företag som expanderar till nya marknader utanför Europa och Nordamerika kan en anslutning till Globalt Ansvar däremot innebära vissa förändringar de bolag som köps upp.

Inom företag som inte haft de mjuka frågorna på bordet under så lång tid leder en anslutning till Globalt Ansvar däremot till mer handling. Konkret kan det innebära till exempel att handlingsplaner nu upprättas för arbetet.

En anslutning till Globalt Ansvar verkar inte medföra några större organisatoriska förändringar. I flertalet företag kommer den befintliga miljö- och/eller CSR-avdelningen att handha dessa frågor och ledas av nuvarande chefen för miljö- och/eller CSR-frågorna. I några av företagen ligger dock ansvaret någon annanstans. I Trygg-Hansas fall kommer dessa frågor att hamna på chefsjuristen Per Brandts bord, hos Vattenfall är det chefen för Public Affairs, Arne Mogren, som leder arbetet under arbetsnamnet "Vattenfalls samhällsansvar". Inom SAS hanteras frågorna inom stabsfunktionen samhälls- och myndighetskontakter under ledning av dess vice vd Hans Ollongren. Samtliga organisationer och myndigheter som närvarade vid mötet och som har svarat på våra frågor välkomnar initiativet, med undantag från näringslivsorganisationerna ICC och Svenskt Näringsliv. Svenska ICC:s generalsekreterare Tell Hermanson, anser att man felaktigt kan få intryck av att multinationella företags uppträdande lider av systemfel, vars avhjälpan skulle betyda mycket för den sociala utvecklingen i världen, då initiativet presenteras som ett led i Johannesburg-förberedelserna.

Svenskt Näringslivs vd, Göran Tunhammar, anser att det finns en betydande risk att vi får en debatt om fel saker – nämligen om företagen ska skriva på eller inte, istället för att följa hur olika företag nu utvecklar sitt arbete inom dessa områden.

För att initiativet ska bli en framgång påpekar flera av organisationerna och myndigheterna att det från företagets sida krävs konkreta handlingar och engagemang.

För att just undvika att det blir en läpparnas bekännelse från vd-nivå som Johan Trouvé, ordförande i Näringslivets Miljöchefer, uttrycker det.

Engagemanget måste fortsätta

Regeringen måste också ta sitt ansvar för att initiativet inte endast ska bli ett engångsinitiativ och Lars-Olle Larsson, vice ordförande i den europeiska revisorsorganisationen FEE:s Sustainability Working Party, menar att det under dialogen med all önskvärd tydlighet framgick att regeringen har att spela vidare på den internationella politiska arenan med uppgiften att skapa förutsättningarna för näringslivets investeringar och etableringar i tredje världen.

Ulf Karlberg, ordförande i Amnesty Business Group, som redan förra hösten uppvaktade regeringen i denna fråga, påtalar också vikten av att regeringens engagemang fortsätter även efter Johannesburgsmötet och valet i Sverige, då han menar att Sveriges regering och företag ligger efter många av sina kollegor ute i Europa. Det är viktigt för oss som nation och för svenska företag att hinna ikapp, säger han.

Som en brasklapp till initiativet Globalt Ansvar kommer Tell Hermansons uttalande ”eftersom initiativet i realiteten utgör ett avtal som den ena parten (företaget) inte har någon rådighet över, finns risker: nämligen att den tongivande parten (regeringen) tolkar in ytterligare innehåll som inte fanns med i det ursprungliga initiativet. Så har varit fallet i USA med Global Compact”, säger han.

”Stora Enso kommer inte att ansluta sig till Globalt Ansvar. Vi har redan anslutit oss till FN:s Global Compact. Vi prioriterar detta engagemang och vi vill inte skapa oklarhet i hur vi engagerar oss i dessa frågor.”

Mikael Hannus, Director CSR, Stora Enso

”En anslutning till Globalt Ansvar ger frågorna en annan tyngd i organisationen”

Ingrid Schullström, Manager Environment & CSR, Hennes & Mauritz

”Tyvärr presenteras initiativet som ett led i Johannesburg-förberedelserna vilket ger det felaktiga intrycket att multinationella företags uppträdande lider av systemfel”

Tell Hermanson, generalsekreterare, Svenska ICC

”Sveriges regering och företag ligger efter många av sina kollegor ute i Europa”

Ulf Karlberg, ordförande, Amnesty Business Group

Så här gjordes undersökningen

Den 15 mars skickades nedanstående frågor via e-post till samtliga inbjudna som närvarade vid mötet om Globalt Ansvar. En påminnelse skickades efter ett antal dagar till dem som inte återkommit. Inkomna svar efter den 26 mars har ej beaktas. Totalt inkom 40 svar, vilka representerar 60 procent av alla företag, 50 procent av alla organisationer och 67 procent av alla myndigheter som deltog vid mötet.

De här frågorna ställdes till företagen:

1. Kommer ditt företag att ansluta sig till Globalt Ansvar?
2. Varför ansluter sig ditt företag till Globalt Ansvar alternativt varför ansluter det sig inte?
3. Vad innebär det i praktiken för ditt företag?
4. Om ditt företag ansluter sig, vilken organisatorisk del av företaget kommer att ansvara för frågorna kopplade till Globalt Ansvar och vem kommer att leda arbetet?

De här frågorna ställdes till organisationerna/myndigheterna:

1. Vad anser din organisation/myndighet om initiativet Globalt Ansvar?
2. Vad krävs för att initiativet ska bli en framgång?
3. Finns det några farhågor med initiativet?